

ÄNTLIGEN

- en sameby för alla samer -

Bakgrund

Sametinget

Sedan Sametingets inrättades 1993 har sametingspartierna och enskilda ledamöter i Sametinget, bl a via motioner, tagit ett stort antal initiativ för att det ska skapas en samlad rätts- och rättighetssituation för alla samer. Den redovisade viljan hos motionärerna har dock aldrig nått regeringskansliet, mest beroende på att Sametinget inte har lyckats presentera viljan till regeringen, dess myndigheter och omvärlden i övrigt.

Redan i mitten av 1990-talet hade ett 10-tal motioner i ämnet inlämnats med yrkanden om att Sametinget ska vidta åtgärder för att rätta till statens felaktiga och därtill diskriminerande samopolitik sedan stiftandet av 1928 års renbeteslag. Sametinget i plenum utsåg en kommitté 1997, med namnet *Arbetsgruppen för samiska rätts- och samhällsfrågor* med uppgift att bearbeta motionerna och finna lösningar för motionärernas olika yrkanden. Kommitténs

arbete upphörde under mandattiden 1997 – 2001 utan att ett enda förslag hade presenterats. Motionerna har därefter arkiverats och i en del fall har nya motioner inlämnats med i sak likalydande yrkanden. Det har pågått fram till denna mandatperiod, fram till 2012.

Sedan Sametinget enhälligt hade avvisat förslagen i regeringens promemoria Ds 2009:40, fick Sametinget, så vitt är känt, muntligen uppdraget av regeringen att själv komma med förslag på hur rennäringslagen kan ändras. I februari 2010 tillsatte därför Sametinget en kommitté, *Siidajuogus*, med åtta ledamöter, en från varje parti. Uppgiften var att komma med förslag på hur ny samepolitik skulle utformas. Efter 15 månader avvecklade kommittén sig själv, utan att ha lyckats komma med ett enda förslag. Sametinget har således inte förmått att ta steg för att hjälpa regeringen att skapa en samepolitik som är anpassad till dagens folkrättsliga ordning.

Regering och riksdag

Under samma tid som Sametinget på svensk sida har verkat har staten tagit en del initiativ för att få till stånd en revidering av bl a *rennäringslagen* (1971:437). En statlig utredning rörande ILO:s konvention nr 169, *Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige* (SOU 1999:25) överlämnades till regeringen före millennieskiftet. Från samiskt håll kan framhållas att utredningen hade tappat bort de inledande artiklarna i konventionen, varför den synes ha kommit fram till att enbart medlemmar i sameby omfattas av konventionen.

Den statliga utredningen *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101) blev klar 2001. Den stora bristen i den utredningen var att den inte hade förstått den samiska rättens juridiska sats.

Under år 2006 avfärdade Sametinget två andra statliga utredningar, *Jakt och fiske i samverkan* (SOU 2005:116) och *Samernas sedvanemarkar* (SOU 2006:14). Dessa två utredningar hade heller inte förstått den samiska rättens juridiska innehåll.

Under hösten 2009 presenterade regeringen promemorian *Vissa samepolitiska frågor* (Ds 2009:40). Underlaget för regeringens förslag var Rennäringspolitiska kommitténs betänkande *En ny rennäringspolitik* (SOU 2001:101). Regeringen avsåg att lägga en proposition till riksdagen med PM:et som ram. Sametinget beslutade enhälligt att ”avvisa förslagen och de bakomliggande motiven som helhet”. Det går möjligtvis att förstå att Rennäringspolitiska kommittén inte var uppdaterad rörande folkrättens utveckling, men när regeringen med promemorian Ds 2009:40, lägger förslag som saknar varje form av ansats till att uppfylla Sveriges folkrättsliga förpliktelser är det häpnadsväckande. Sverige, i likhet med 142 andra länder, hade ju den 13 september 2007 röstat för att Urfolksdeklarationen skulle antas. Till det ska fogas Sveriges hållning redovisad i en rapport till FN, daterat den 29 juni 2006, nämligen:

att det är Sveriges regerings uppfattning att urfolk har rätt till självbestämmande

att med stöd av den rätten till självbestämmande får urfolken fritt bestämma sin politiska ställning och fritt fullfölja sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling.

att samerna är erkända som urfolk

Sedan 1990-talet har rättsprocesser rörande renbetesrätt förekommit över hela renskötselområdet, men regering och riksdag har varit passiva, trots att Sveriges riksdag i samband införandet av 1886 års renbeteslag (prop nr 2) hade uttalat att samernas renbetesrätt föreligger inom hela Norrland, ”från Kölens fjellrygg till Bottenhavet” ner till Gävleborgs län. Är okunnigheten skälet till nuvarande regeringars och riksdagens passivitet?

Partiet SAMERNA

Beträffande partiet SAMERNA:s initiativ kan först nämnas motionen *Samisk rätt* 1996, som, i likhet med många andra motioner, dessvärre hamnade hos den s k ”slaskkommittén”, d v s *Ar-betsgruppen för samiska rätts- och samhällsfrågor*. I sak beskrev den motionen att alla samer har samma rätt, manifesterad i HD:s dom i det s k skattefjällsmålet (NJA 1981 s 1), i prop 1992/93:32, liksom i exempelvis ILO:s konvention nr 169.

I maj år 2000 lämnade SAMERNA in en partimotion till Sametinget med namnet *Siida – framtidens sameby*. Det detaljerade förslaget, inklusive lagförslag, var att samiska förhållanden ska regleras i två separata lagar, *en* som reglerar rättigheter och det samiska samhället och *en annan* som reglerar rennäringen. Partiet SAMERNA har senare förstått att varken det samiska eller det övriga samhället är mogna för sådana övergripande förändringar, som motionen förespråkade. Det kan finnas skäl att pröva partiets yrkande i motionen om 10 – 20 år.

I en partimotion yrkade SAMERNA att Sametinget skulle stödja inriktningen rörande partiets förslag *Fördelning av samiska naturresurser – ett plågsamt ämne för samer och i ännu högre grad för staten*. Det kan nämnas att partiet påbörjade arbetet med det programmet två år innan den inlämnades till Sametinget – allt i syfte att få synpunkter från olika remissinstanser. Sametinget beslutade enhälligt att bifalla motionen i februari 2009, vilket, för partiet innebar, att initiativ måste tas för att konkretisera motionen.

Efter att *Siidajuogus* arbete upphörde i maj 2011 påbörjades arbetet hos partiet SAMERNA med att se över rennärlingslagstiftningen. I allt väsentligt är det ju den lagen ensam som reglerar den samiska rätten. Det är den lagen som är grunden till att Sverige inte förmår att uppfylla sina åtaganden rörande folkrätten när det gäller Sveriges urfolk, samerna. Det finns dock några andra lagstiftningar i Sverige som bör ändras/justeras för att Sverige kan sägas ha implementerat. *Urfolksdeklarationen* fullt ut. Nedan nämnda utredning har inte granskat vilka andra lagstiftningar som ska justeras, men ett sådant arbete måste göras oberoende av ändringar i nuvarande rennärlingslagstiftning.

Utredningen *En ny samepolitik – med stöd av folkrätten* kännetecknas av stor försiktighet när det gäller att föreslå alltför stora förändringar av nuvarande ordning men samtidigt skapa en samlad rätts- och rättighetssituation för alla samer. En anpassning av rennärlingslagen till FN:s och Europarådets regelverk rörande Sveriges folkrättsliga förpliktelser således. Förslaget har remissbehandlats och SAMERNA:s kongress har, i oktober 2012, enhälligt ställt sig bakom styrelsens förslag att anta inriktningen i utredningens förslag.

Yrkande

Vi yrkar att Sametinget, som sin mening, uttalar stöd för inriktningen i utredningen *En ny samepolitik – med stöd av folkrätten* (bilaga).

Anders Kråik

Katarina Sevä

Lars Wilhelm Svonni

Mikael Jakobsson

Gunnel Heligfjell

Ronny Svarto